

Workshop

Vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter i yrkeslärarprogrammet; exemplen hållbar utveckling och internationalisering

Ingrid Henning Loeb, Göteborgs Universitet ingrid.henning-loeb@ped.gu.se

Ingela Gyllspång, Högskolan i Skövde ingela.gyllspang@his.se

Susanne Gustavsson, Högskolan i Skövde susanne.gustavsson@his.se

NORDYRK, Högskolan Dalarna 2017

Den svenska yrkeslärarutbildningen:

- 90 högskolepoäng (hp)
- 60 hp “utbildningsvetenskaplig kärna” och 30 hp verksamhetsförlagd utbildning i gymnasieskolan eller i vuxenutbildningen
- 23 examensmål

Svensk yrkesutbildning (reglerat av Skollagen)

- 12 treåriga yrkesprogram
- Över 200 yrkesämnen
- Yrkesutbildning också inom vux, inom introduktionsprogrammen och gymnasiesärskolan

Barn- och fritidsprogrammet	Bygg- och anläggningsprogrammet	El- och energiprogrammet	Fordons- och transportprogrammet
Handels- och administrationsprogrammet	Hotell- och turismprogrammet	Industri tekniska programmet	Naturbruksprogrammet
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	Vård- och omsorgsprogrammet	VVS-programmet	Hantverksprogrammet (frisör, finsnickare mm)

Ex examensmål för svensk yrkeslärarexamen:

Efter avslutad utbildning ska studenten:

visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling (mål 22 av 23)

(Högskoleförordningen SFS 2010:2020, bilaga 2)

ex. läroplanen för gymnasieskolan om hållbar utveckling och internationalisering

Det är skolans ansvar att varje elev “kan observera och analysera människans samspel med sin omvärld utifrån perspektivet hållbar utveckling” (s 11)

Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet (s 7)

Skolverket (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011.*

Exempel på examensmål i yrkesprogram

Bygg- och anläggningsprogrammet:

Eftersom bygg- och anläggningsarbete påverkar samhällets infrastruktur och de miljöer man vistas i ska utbildningen ge kunskaper om ett rationellt, säkert och miljömässigt hållbart byggande (Skolverket, 2011, s 20).

Fordons- och transportprogrammet:

Eleverna ska dessutom utveckla förmågan att genomföra olika arbetsuppgifter utifrån krav på hållbar utveckling (Skolverket, 2011, s 20).

Exempel på examensmål i yrkesprogram

Hantverksprogrammet

Utbildningen ska också bidra till att eleverna får kännedom om det valda hantverksyrkets möjligheter på en internationell arbetsmarknad (Skolverket, 2011, s 27)

Restaurang- och livsmedelsprogrammet

Branschen är av tradition en del av en internationell arbetsmarknad. Utbildningen ska därför ge eleverna kännedom om arbete i andra länder och möjligheter till fördjupade studier i engelska (Skolverket 2011, s 35)

Exempel på examensmål i yrkesprogram

Naturbruksprogrammet:

Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att kritiskt granska och reflektera över hur vi kan bruka naturen för en hållbar utveckling. För att utveckla naturbrukets olika verksamheter krävs innovativt tänkande, entreprenörskap och företagsamhet. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla dessa förmågor. Den ska också bidra till ett globalt perspektiv på naturbruket samt ge kunskaper om internationellt samarbete (Skolverket, 2011, s 34)

Momentet “hållbar utveckling” vid Göteborgs universitet, Yrkeslärarprogrammet...

- ... innefattar två lärandemål:
  - förstå och kritiskt granska begreppet hållbar utveckling och dess användning inom samhället och skolan.
  - genomföra ett arbete inom hållbar utveckling relaterat till det egna yrkesområdet
- ... del av (30%) 7.5 hp-kursen “Skolutveckling och aktionsforskning för yrkeslärare”
- ... ansvariga är lärare från Institutionen för biologi och miljövetenskaper
- .... introduceras med en föreläsning vid kursstart, genomförs de två sista veckorna av kursen.
(Grupparbete på distans, presentation vid campusdag i slutet av kursen. En kortare egen reflektion lämnas in därefter).

Uppgift 5a (ur kursguiden)

- Ta fram ett förslag på hur hållbar utveckling kan behandlas på ett yrkesprogram. Exemplifiera hur miljö- och hållbarhetsfrågor integrerats i verksamheten i form av styrdokument, arbetsbeskrivningar, kunderbudanden mm. Inspiration kan ni få från exempel på tidigare grupparbeten från Yrkeslärarprogrammet. Här är länk: <http://libguides.ub.gu.se/projektarbeten>,
- Det står er fritt att välja form för ert undervisningsförslag i uppgiften. Ni kan använda bildspel, göra en film, en Facebook-grupp, arbeta i Prezi, storyboard, poster, flyer, kursmaterials-koncept, teaterpjäs. Endast fantasin sätter gränser! Ni behöver inte ha ett färdigt material att presentera på redovisningsdagen, men ni ska kunna redogöra för en plan enligt frågeställningarna nedan.
- Vilka undervisningsmål har gruppen för undervisningsinslaget?
- Vilka perspektiv är i fokus?
- Hur kan man få med alla tre perspektiven av hållbar utveckling?
- Hur kan projektet knytas till ämnesplaner och kurser?
- Vad ser ni som utmaningen med ert projekt?
- Hur ser utvecklingspotentialen ut för ert projekt?

En "self-study" (aktionsforskning)

Underlag:

(1) **40 grupparbeten**

där uppgiften är att planera ett undervisningsinslag på temat Hållbar utveckling. Inslaget ska kunna användas som ett moment/ett tema i ett yrkesprogram.

(2) **Kursutvärderingar**

210 yrkeslärarstudenter har genomfört momentet under tiden januari 2014 – juni 2017. Kursutvärderingar med 80% svarsfrekvens i medel.

Två olika typer av undervisningsinslag:

Ämnesövergripande (1/3)

Yrkesområdes/yrkesämnesspecifika (2/3)

Det inslag/moment som har planerats och presenterats täcker många olika områden och har skilda perspektiv och focus. Alla har dock belyst hur hållbar utveckling kan kopplas till styrdokumentet och hur momenten konkret är planerat att genomföras.

Exempel på ämnesspecifikt tema/innehåll:

- Eco-driving (Fordons- och transportprogrammet)
- Matkasse för äldre (Restaurang- och livsmedelsprogrammet)
- Gamle mursten. Hållbarhetsfrågan i ett byggnadstekniskt perspektiv. (Bygg- och anläggningsprogrammet)
- Hållbar konsumtion inom handeln (Handelsprogrammet)
- Inred ett hotellrum (Hotell- och turismprogrammet)
- Energiförbrukning (Naturbruksprogrammet)
- Klimatsmart mat i ett äldreboende. (Vård- och omsorgsprogrammet)

[\(Länk till exempel på studenternas redovisningar\)](#)

Exempel på ämnesövergripande teman:

- Uppdrag studentskiva. Samarbete mellan elever i Handelsprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet.
- Är du klimatsmart? Rollspel med fokus på HU för elever i yrkesprogram.
- Temadag Palmolja. Är det ditt problem?
- Etisk och miljömässig handel. För elever i olika yrkesprogram.

[\(Länk till exempel på studenternas redovisningar\)](#)

Kursutvärdering ht 13-vt 16

Data från sex tillfällen (kursens sista campusdag)

Totalt har 80 % av studenterna fyllt i kursvärderingen (spann:56-94%).

Två frågor handlar om detta moment:

A: I vilken grad har du uppnått kursmålet ”genomföra ett arbete inom hållbar utveckling relaterat till det egna yrkesområdet.

B: I vilken mån har arbetet med och examinationen av uppgift 5 varit ett lärtillfälle för dig?

Resultaten visar andel studenter som svarat 4 eller 5 (skala 1-5, 5 är högst)

Termin:	A	B
Ht 2013	66 %	50 %
Vt 2014	69 %	84 %
Ht 2014	96 %	88 %
Vt 2015	100 %	76 %
Ht 2015	88 %	71 %
Vt 2016	89 %	75 %
Snitt:	85 %	74 %

Jämförelse med tre andra frågor i kursutvärderingen

Termin:	A	B	C	D	E
Ht 2013	66 %	50 %	75 %	75 %	84 %
Vt 2014	69 %	84 %	84 %	74 %	84 %
Ht 2014	96 %	88 %	100 %	92 %	100 %
Vt 2015	100 %	76 %	100 %	100 %	94 %
Ht 2015	88 %	71 %	77 %	78 %	100 %
Vt 2016	89 %	75 %	83 %	84 %	94 %
Medel:	85 %	74 %	86 %	84 %	93%

I vilken grad har du uppnått kursmålet

C: “redogöra för några teorier och perspektiv om skolutveckling.

D: “utarbета och presentera en plan för ett tänkt utvecklingsprojekt med en frågeställning och några verktyg för att kunna följa och dokumentera”

E: “Har kursen i sin helhet varit relevant i relation till läraryrket?”

“Först hade jag svårt att se vad hållbar utveckling hade med skolutveckling och resten av kursen att göra, men jag har ändrat mig”

”Ämnet var mycket mer intressant än vad jag trodde”

”Det är bra att ni har temat och grupparbetet, många människor och även ett antal i klassen är väldigt okunniga”

Reflektion:
Grupparbetet är
meningsfullt och autentiskt ...
men... hur ska vi förändra
studenternas syn på arbetet och
presentationen som ett
lärandetillfälle?

→ Betona lärandemomentet vid avslutningen annorlunda vid kursstarten

→ Ändra fråga B:

Vi tror och hoppas att de avslutande presentationerna är inspirerande, vad det gäller innehåll och idéer om pedagogik för hållbar utveckling. I vilken mån har arbetet med och examinationen av uppgift 5 varit ett lärtillfälle för dig?

Kursutvärdering ht 16-vt 17

Data från två tillfällen (kursens sista campusdag)

Totalt har 81.5 % av studenterna fyllt i kursvärderingen (ht 16 83%, vt 17 80%).

Resultaten visar andel studenter som svarat 4 eller 5 (skala 1-5, 5 är högst)

Termin:	A	B
Ht 2016	90 %	90 %
Vt 2017	88 %	83 %

Termin:	A	B	C	D	E
Ht 2016	90%	90%	93%	97%	100%
Vt 2017	88%	83%	65%	76%	88%

Workshopfrågor:

Hur behandlas *hållbar utveckling* respektive *internationalisering* i era yrkeslärarprogram

- student-/läraperspektiv?
- samverkan?
- didaktiska implikationer?
- andra erfarenheter?

Finns det forskning eller idéer om forskning inom yrkeslärarutbildning?

Andra aktuella teman som utvecklats systematiskt inom yrkeslärarutbildning på våra lärosäten?

Temanummer i **Nordic Journal of Vocational Education and Training**?